

## NÁKLADY A VÝNOSY SPOJENÉ S KOUŘENÍM

### 1. ARGUMENTY OBHAJUJÍCÍ ZÁSAHY STÁTU DO OBLASTI KOUŘENÍ A JEJICH KRITIKA

#### OCHRANA AKTIVNÍCH KUŘÁKŮ

- Argument: Kouření škodí zdraví
- Kritika: A proč neregulovat také nezdravá jídla, alkohol, riskantní sporty?
- Argument: Vysoké náklady spojené s léčbou nemocí vyvolaných kouřením
- Kritika: Toto nelze jednoznačně tvrdit - objevují se různé studie s diametrálně rozdílnými výsledky.

#### OCHRANA PASIVNÍCH KUŘÁKŮ

- Argument: Právo nekuřáků na čistý vzduch je stejné jako právo kuřáků na cigaretu. Je třeba zakázat kouření na veřejných prostranstvích a rovněž v restauracích.
- Kritika: Zákaz kouření je záležitostí majitelovy vůle.
- Argument: V tomto případě nelze operovat se soukromým vlastnictvím – přednost má veřejný zájem na ochraně života a lidského zdraví.

### 2. NÁSTROJE STÁTU K REGULACI KOUŘENÍ

#### CENOVÉ NÁSTROJE:

- zvyšování cigaretových daní a tím i jejich ceny

#### NECENOVÉ NÁSTROJE:

- větší informovanost obyvatel o zdravotních dopadech kuřáctví
- zákaz reklamy a podpory prodeje cigaret
- zákaz kouření v práci a na veřejných místech,
- omezení prodejních míst tabákových výrobků
- terapie náhradními nikotinovými prostředky, tj. NRT (nicotine replacement therapy) produkty.

#### Uvalení spotřební daně

Výrobky a služby splňují jednu nebo více z následujících podmínek (McCarten and Stotsky, 1995):

1. Produkce, distribuce a prodej mohou být přesně kontrolovány vládou, což zajišťuje minimální možnost krácení daní.
2. Poptávka je cenově **neelastická** = když roste cena, spotřeba klesá o méně procent, než o kolik se zvýšila cena. Příjmy z daní jsou tedy vyšší díky nové míře spotřeby.
3. Produkt nebo služba je luxusní, nejedná se o základní potřebu. Růst příjmů obyvatel → růst spotřeby luxusního zboží a služeb – roste rychleji než příjmy.
4. Spotřeba produktu je **návyková nebo způsobuje negativní externality** (dopady na ostatní). Tím se nabízí vhodný důvod (ekonomicky a politicky zdůvodnitelný) na zavedení daní.

### 3. EKONOMICKÉ PŘÍNOSY KOUŘENÍ

#### PŘÍJMY STÁTU

- DPH a spotřební daň z tabákových výrobků
- Cla z tabákových výrobků
- Daň ze zisku tabákového průmyslu v ČR
- Ušetřené starobní důchody

#### POZITIVA KOUŘENÍ

- Vyšší produktivita díky nikotinu
- Kladný efekt kouření na vybrané choroby

### 4. EKONOMICKÉ NÁKLADY KOUŘENÍ

- Náklady zdravotnictví v důsledku kouření
- Ztráta daní z příjmu – předčasná úmrtí kuřáků
- Vyšší výplata dávek
- Požáry
- Vyšší náklady na úklid veřejných míst

## 5. ÚSKALÍ PUBLIKOVANÝCH STUDIÍ

- **výnosy – statisticky sledovány**
- **výdaje – neexistuje univerzální metodika vyčíslení**
- stejné prostředí, identický zdroj dat, analýza příjmů a nákladů kouření v jedné zemi, **a přesto se výsledky často odlišují**
- ne chybné výpočty, ale **odlišné pojetí nákladů**

### **KOURENÍ V KONTEXTU – ZKRESLENÍ STUDIÍ**

VLIV KOURENÍ A SPOLUPŮSOBENÍ OSTATNÍCH FAKTORŮ: Mezi kuřáky nejvíce jedinci z rodin s **nízkým materiálním zajištěním** a osoby **méně vzdělané**; mají výrazně **horší zdravotní stav**. **Kratší očekávání ohledně délky života + ostatní rizikové faktory** (konzumace alkoholu, vyšší BMI, snížená fyzická aktivita apod.).

SUBSTITUCE TABÁKU V PŘÍPADĚ NEEEXISTENCE TABÁKU: Jedinci **mající sklon k riziku kouří častěji** a v případě neexistence tabáku by s nejvyšší pravděpodobností částečně **substituovali kouření jinou rizikovou aktivitou**.

DYNAMIKA KOURENÍ A DODATEČNÉ NÁKLADY NEKUŘÁKŮ: Nekuřák žijící v průměru o 10 let déle čerpá zdravotní péči (nemocenské dávky, důchod apod.) **delší dobu než kuřák a v jiném časovém období**. **Časový nesoulad konzumace tabáku a čerpání zdravotních nákladů**.

SNÍŽENÁ PRODUKTIVITA KUŘÁKŮ: Kouření snižuje produktivitu kvůli častějším pauzám během pracovní doby a vyšší absenci kuřáků v práci (nemocnost). Nižší produktivita **zvýšuje náklady zaměstnavatele a nepřímou ovlivňuje daňový výnos státu (snižuje)**.

### **POKUD VÁS ZAJÍMAJÍ STUDIE O EKONOMICKÝCH ASPEKTECH KOURENÍ:**

- **Viscusi (1994)**, která hodnotí kouření z pohledu státu – pro stát výhodné.
- **Doran (1996)**: i přes rozšířený pohled na výdajovou stranu a široké pojetí nákladů kouření z pohledu státního rozpočtu přínosné.
- Klíčový vliv a mezinárodní věhlas má diskutovaná studie **Little (2001)** pod záštitou společnosti **Philip Morris**.
- kritická studie **Hany Ross (2004)**, která vznikla jako reakce na výsledky práce Little (2001).

- **Sadílek (2001)** pod záštitou Lékařského informačního centra - kouření pro stát ekonomicky nevýhodné především kvůli zdravotním následkům kouření.
- Kontroverzní studie **Leu a Schaub (1983)** - očekávaná budoucí délka léčby muže nekuřáka ve věku 35 let je v průměru o 7% delší v porovnání se stejně starým kuřákem.

## OTÁZKY

**Studie věnující nákladům a výnosům spojeným s kouřením mohou být zkresleny:**

- a) časovým nesouladem konzumace tabáku a čerpání zdravotních nákladů
- b) ušetřenými starobními důchody
- c) nižší produktivitou práce kuřáků
- d) ztrátou daní z příjmu

**Mezi ekonomické náklady státu nepatří:**

- a) ztráta daní z příjmu
- b) cla z tabákových výrobků
- c) vyšší náklady na úklid veřejných míst
- d) omezení prodejních míst tabákových výrobků

## ZDROJE

HABROVÁ, Daniela; HRUBÁ, Drahoslava. *Ekonomika kuřáctví v ČR*. Brno, 2006. Dizertační práce. Masarykova univerzita Brno, Lékařská fakulta, Ústav preventivního lékařství. 129 s.

KINDL, Tomáš. Jak stát (ne)vydělává na kouření. *Finmag: Peníze v souvislostech* [online]. 2012 [cit. 2013-10-06]. Dostupné z: <http://www.finmag.cz/cs/finmag/ekonomika/jak-stat-neydelava-na-koureni/>

PAIKERTOVÁ, Silvie; ŠTASTNÝ, Daniel. *Přináší kouření cigaret státu větší výnos, než je výše nákladů z kouření?* Praha, 2012. Diplomová práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, Katedra ekonomie. 74 s.

SCHWARZ, JR., Jiří. Cigaretová prohibice. *Liberalní institut* [online]. 2007 [cit. 2013-10-06]. Dostupné z: <http://libinst.cz/clanky-a-komentare/1541-cigaretova-prohibice/>